

A világ legszebb kávéháza — sportszerkereskedelmi központ lesz

Néhány nap óta a New York-kávéház hatalmas tükröbalkain plakátok jelentik be, hogy a helyiségben január második felében megnyílik a *Sportszerkereskedelmi Nemzeti Vállalat*. A New York-kávéház színes neonjainak leszerelését már megkezdték, a beső termekben is rövidesen megindulnak az átalakítási munkálatok.

Evekig tartó haláltusa után teljeseedik be a 900-as évek leg híresebb, azóta már *műemléknek nyilvánított* kávéházának sorsa. Már a felszabadulás előtt is súlyos gondokkal küzdött a *Loz-freskókkal* ékesített, márványoszlopokkal díszített, hatalmas „ezüst tükrös kávéház”, amely valamikor az irodalmi és művészeti életnek valóságos centruma volt.

1896-ban nyílt meg a New York, a világ legszebb kávéháza. A millenniumi korszak legnagyobb pompájával építelték fel a három utcára néző monstre-kávéházat, amelynek pazarul, márvánnyal és vörös bársonnyal berendezett helyiségei híven tükrözték vissza az akkori idők csillogását. Megnyitásától kezdve a New York-kávéház lett találkozóhelye az irodalomnak. A társadalom minden rétege megfordult a kávéház szemet kápráztató helyiségeiben, a New York törzsközönységét azonban évtizedeken keresztül mégis az írók és művészek alkották.

A nagyok" tábora

Már a megnyitás évében külön asztalt tartott fenn a *Pesti Napó* szerkesztősége, amelynél éjszakánként *Lavatos* László, *Pásztor* Árpád, *Csergő* Hugó, *Mester* Sándor, *Lándor* Tivadar és az ifjú *Hevesi* Sándor foglaltak helyet. A kávéház intim sarkaiban, a meghitt márványasztalok mellett születtek a híres versek, novellák, szindarabok. A kávéház egyik kerekasztalánál írta *Mohar* Ferenc a *Lilomot*, az *Ördögöt*, a *Gazdátlan* csónak történetét. A hátsó kis írószobába, csak beérkezett írók és újságírók tehettek be a lábukat a fiatal, kezdő írók és újságírók vágyakozó pillantásaitól kísérvé.

A New York-kávéház volt kedvenc tartózkodási helye *Krúdy* Gyulának. Gyakran lünt fel impozáns a akja *Báta zéki* Lajos társaságában De idejárt *Ady* Endre, *Bródy* Sándor, *Nagy* Endre, *Kemény* Simon, *Kosztolányi* Dezső, *Hunyady* Sándor, *Szász* Zoltán, *Karinthy* Frigyes és még sokan, akik nevüket fényes betűkkel írták be a magyar irodalom- és művészettörténetbe.

A fényes kávéház, amelyet a *terézváros*, *székesváros* és

Józsefvárosi polgárság tartott fenn, menedéke volt az állandó pénzzavarban szenvedő író- és művészvilágnak. *Gyula* bácsi, a főpincér hektoliterszámra hitelezte a kapucinereket. A magyar bohémvilág ebben a kávéházban élte évtizedekig katonabanda zenéje mellett a magálában élő, küszködő életét.

Az első világháború után is megtartotta művészkávéház jellegét a New York. A kereskedő- és iparostársadalom mellett törzsszabályokat tartottak fenn az íróknak, újságíróknak és művészeknek. A harmincas évek derekán az ügynökök és filmesek karolták fel a New York-kávéházat. Ezt megelőzően a kávéház vezetője *Tarján* Vilmos, az ismert riporter volt. Az ő irányítása alatt érte el talán a kávéház a legnagyobb prosperitását.

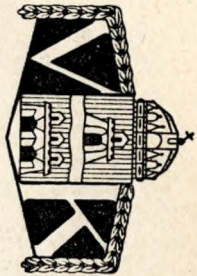
A válság állandósul

A második világháború kitörésekor jutott válságba a kávéház. Nagy termei gyakran üresen kongtak, a régi éjszakai élet már csak nyomokban volt meg benne. Azután jött az ostrom. A felszabadulás után a kávéház helyiségeit helyreállították, részvénytársaság vette át vezetését. 1945-ben és 46-ban már csak bálók és összejövetelek húzták ki az anyagi bajokkal küzdő kávéházat a csödből. Tavalay azután két részre osztották a kávéház helyiségeit. A körütnéző hatalmas helyiségét, amely régebben a ruhatár volt, óriási költséggel espressóvá alakították át, másik helyiségének egyik részéből pedig büffet csináltak.

De a New York-kávéház így sem tudott megküzdeni az anyagi nehézségekkel. A kávéház fő-részvényesét néhány hónappal ezelőtt, más természetű gazdasági ügyekből kifolyólag a rendőrség őrizetbe vette. A kávéház vezetését most már az üzemi bizottság vette át. Csak az espresso váltotta be a hozzá-fűzött reményeket, de ennek hozamából nem tudták fedezni a kávéház túlméretezett költségeit. A közönség végleg elfordult a most már ridegen és kietlenül ható óriási kávéházi termektől, amelyeknek forgalma úgyszólván a nulla-ra apadt le. Így állt elő azután a helyzet, hogy nem tudták fizetni a KIK-nek a kávéház lakbérét. A közelmúltban azután a KIK főajánlotta a helyiséget a Gazdasági Főtanácsnak, amely a kávéházi részt a Sportszerkereskedelmi Nemzeti Vállalatnak, az espresso-részt pedig a házban már egy utazási irodát bérlő, de terjeszkedni akaró IBUSZ-nak utalta ki

Balla Ödög

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Budapestre vonatkozó újságcikkek				Oszályozás	
Szerző: <i>Balla Ödög</i>		Cím: <i>A világ legszebb kávéháza</i>		Tárgy: <i>640. 24</i>	
Forrás: <i>Magyar Nemzet</i>		Hely: <i>"New York" kávéház</i>		Idő: <i>"1949."</i>	
(Hely)		(Köt. v. füz.)		Személy	
(Idő)		(Oldal)		Helyszám	
1949. márc. 1.					

Székesvárosi házinyomda 1926 — 8891